

Retrospectiva i prospectiva catalana

Artur Mas

Conseller en cap de la Generalitat de Catalunya

Deixeu-me dir quatre paraules que potser no s'han dit fins ara perquè, de fet, em sembla que d'en Laureà Figuerola ja s'ha parlat molt extensament, com també de la pesseta. La primera, que pot semblar un contrasentit, és que si Laureà Figuerola va fer el que va fer, apart de les seves qualitats personals que, lògicament, eren moltes, potser –i dic potser–, s'expliqui perquè ell provenia d'una guerra, provenia d'un país que ja en aquell moment tenia una economia clarament diferenciada de la resta d'Espanya.

L'illa Catalunya

Catalunya, a mitjans del segle XIX i al llarg de les dècades posteriors, ja era, dintre del conjunt de l'Estat espanyol, una mica l'illa de prosperitat o, com a mínim, l'illa de modernitat des d'una perspectiva econòmica. I en tot això, alguna influència va tenir en Laureà Figuerola enmig de tot aquell caldo de cultiu que, en definitiva i en paraules d'avui, podríem dir que era l'economia productiva d'aquella època.

Avui en parlem molt d'economia productiva i l'economia productiva d'aquella època era bàsicament l'economia no tan incipient, l'economia industrial catalana que clarament marcava la diferència i, a més a més, la diferència de modernitat respecte l'economia de la resta d'Espanya. És veritat que en aquella mateixa època a Catalunya bullien altres moviments apart de l'econòmic com el de la Renaixença i es començava així a dibuixar el que després serien els moviments catalanistes populars i polítics. I és cert que Laureà Figuerola va preferir fer la seva particular aportació en l'àmbit econòmic i acadèmic, abans que sumar-se a tots aquells moviments.

Un reformista innovador i prudent

S'ha dit, i jo hi voldria fer una molt breu referència, que Laureà Figuerola va ser un reformista i és veritat, però va ser un reformista alhora innovador i prudent. No només va tenir grans idees sinó que les va saber fer realitat molt ràpidament sense deixar de ser prudent en la mesura en què, mol-

tes vegades, i això no sempre s'entén, un ministre d'hisenda, una persona que administra un pressupost (i us parlo una mica per experiència pròpia) al final, quan decideixi baixar alguns impostos, ho haurà de fer d'una manera que sàpiga que aquell pressupost donarà resposta a les necessitats del país, avui molt diferents de les d'aquella època.

Figuerola va fer el seu desarmament aranzelari (col·loquialment parlant), de tal manera que no provoqués un col·lapse en el que eren les finances públiques espanyoles de l'època i jo crec que, tot això, es pot dir que ho va aconseguir. També va intentar introduir els principis del capitalisme incipient ja que pensava que així, es podria facilitar la industrialització del país i, a través d'aquesta, també el desenvolupament econòmic no només de Catalunya sinó també, per què no, d'altres parts d'Espanya.

El rebuig dels proteccionistes

No hi veieu en el que us vaig dir un joc de paraules, però com tots o com molts reformistes, les seves idees van topar amb barreres molt altes i fortes, entre elles aquella economia productiva catalana, aquells industrials catalans del sector tèxtil que de cap manera volien que aquelles idees innovadores es poguessin portar a terme. Aquest rebuig dels proteccionistes, segurament, va tenir relació amb el seu desencís i amb el seu, diguem-ne, final abatiment. I puc dir, per les coses que he llegit, que ell va ser un home que, quan va dimitir, ho va fer amb una certa amargor per la impossibilitat de poder dur a terme una part del que ell pensava que s'havia de fer en aquella època i que, certament, suposava una gran innovació.

Per cert, Cabana, permete'm que, amb tota humilitat, et corregeixi només en una cosa. Tu has dit que va ser l'única vegada que la burgesia catalana, burgesia –en aquella època– entre cometes, va aconseguir imposar les seves tesis a Madrid i jo voldria recordar que no fa gaires anys, no la burgesia però sí l'empresa familiar catalana, a través de determinats instruments polítics, va aconseguir imposar les seves tesis o demandes, amb aquella reducció molt important d'impostos de cara a l'empresa familiar; d'això fa relativament poc temps, per la qual cosa i en alguna mesura, la història doncs es pot anar també repetint.

La moneda única

En Figuerola va tenir (i aquí ja no m'estendré perquè s'ha repetit abans moltes vegades) com a gran fita, la pròpia creació de la pesseta l'any 1868.

Ara, el professor Serrano diu una cosa que em sembla que val la pena destacar i és que això es va fer en un moment en què hi havia una gran disbauxa monetària. De fet, la instauració de la pesseta va tenir, entre tots els precedents que s'han citat, l'intent de l'any 1865 de crear la Unió Monetària Llatina, intent que tampoc va reeixir.

Fins aquí doncs, una mica d'història i considero que ja no val la pena que jo hi dediqui més minuts. Simplement, deixeu-me dir, com diu el professor Muns, que des de la instauració de la pesseta Espanya va trigar gairebé cent anys en obrir clarament la seva economia i va ser justament a partir del Pla d'Estabilització de l'any 1959, procés aquell de gran importància històrica per al conjunt d'Espanya i també de Catalunya, que va tenir una gran embranzida uns quants anys després, quan Espanya finalment, a finals dels 85, principis del 86, va ingressar en la Comunitat Econòmica Europea, i quan poc, ingressava amb tots els honors en el que és l'àrea de la moneda única europea, acceptant així plenament el procés de la Unió Econòmica i Monetària a Europa.

El futur de Catalunya

Deixeu-me dir també per tal de parlar una mica de futur –i és que no tot en aquest acte ha de ser una visió retrospectiva o prospectiva sobre el pasat– que aquesta aposta d'obertura que ha fet Espanya en aquests últims 40 anys i molt més recentment en aquests últims 15 i que Catalunya ha impulsat en molts moments, no ens ha anat pas malament, just el contrari i val la pena que avui ho subratllem en aquest homenatge a en Figuerola i a la pesseta.

Jo repetiré dos conceptes que són coneguts però que val la pena tenir presents, sobretot a Catalunya. Catalunya avui, a finals de l'any 2001, després de molts i molts anys de no aconseguir-ho, ha superat finalment la mitjana europea de renda i això s'ha fet just coincidint amb un procés de gran obertura de la nostra economia. I no només hem superat la mitjana europea de renda, sinó que, a més a més, també hem convergit des de el punt de vista de l'ocupació, és a dir, que tot aquest progrés econòmic i tota aquesta creació de riquesa, en condicions de gran competència i com a conseqüència de l'obertura de la nostra economia en aquests últims 15 o 25 anys, ha aconseguir tenir una incidència social molt important en la mesura en què s'ha creat molta ocupació. També en ocupació, avui Catalunya està a nivells europeus, quan no hi havia estat durant aquests últims 15 o 25 anys.

La manca de debat a Espanya

Deixeu-me dir també que, curiosament, la desaparició de la nostra moneda, de la pesseta, ha despertat poc debat públic a Espanya. De fet, si mireu el que ha succeït amb l'euro, observareu com Espanya és probablement, dintre dels països de la Unió Europea, on menys debat públic hi ha hagut sobre les conseqüències del que havia de significar la moneda única de l'euro. I a Catalunya, la veritat és que tampoc n'hi ha hagut molt de debat i s'ha acceptat això com un fenomen molt natural, segurament molt positiu, potser pensant que si aquesta és una oportunitat per equiparar-nos a països molt més avançats d'Europa, segur que d'una forma o d'una altra, ens anirà be. Això, de fet, significa diferències molt importants respecte a d'altres països, no cal dir el cas de Dinamarca, que ha tingut el procés que ha tingut, però també respecte països com per exemple França o Alemanya, on la discussió sobre els beneficis i els costos de la moneda única han estat molt més intensos que no pas aquí.

Podríem dir, que potser a Espanya no hi ha un sentiment de gran orgull respecte a la pesseta, tot i que, com ara deia el professor Serrano, si observem objectivament la història de la pesseta, veurem que tampoc és tan negativa, ni molt menys. En aquest sentit, cal destacar que s'ha sabut defensar en condicions molt adverses i molt dures i amb prou encert s'ha anat sortint, però és possible que aquest orgull interior del país, dels ciutadans de l'Estat respecte a la pesseta no hi sigui com ha estat en d'altres Estats europeus.

Jo sempre recordo l'orgull que sent un ciutadà alemany respecte al marc alemany i el cost personal i col·lectiu que se suposa que té la pèrdua del marc en relació a l'adopció de l'euro. Tanmateix, aquest orgull alemany respecte a la seva moneda, a Espanya m'ha costat de veure, així com també a Catalunya.

Si em permeteu una petita llicència, potser això passa perquè els catalans ens hem pensat que la pesseta era un invent espanyol, la qual cosa no és certa tal i com s'ha vist i com ja es coneix, i en canvi els castellans potser intuïen que Catalunya hi tenia alguna cosa que veure. Potser per aquest desconeixement mutu també ens sentim tots plegats poc orgullosos d'aquesta història de la pesseta que, per altra banda, com s'ha vist molt bé per part de la gent que ha intervingut, és una història que per si mateixa, perfectament podria portar a una certa satisfacció i a un cert orgull.

La seguretat de l'euro

Deixeu-me acabar amb una nota purament de present per dir-vos que ja estem a l'euro, hi som plenament, que això jo crec que ens dóna una sèrie d'avantatges molt importants com per exemple, en seguretat, molta seguretat. Recordem que en aquesta història de la pesseta hi ha hagut èpoques amb una mica de tot i el professor Muns ens parla d'una època especialment feliç, que va ser, si no recordo malament, l'època que anava del 59 fins al 74.

Jo recordo perfectament, dit també en termes col·loquials, com no fa gaires anys hi havia aquell slogan que es deia dels ciutadans d'aquí, que marxaven a comprar a determinats països on, quan veien un català o un espanyol, deien que eren aquells que deien el "give me two". El "give me two" es deia quan la pesseta era una moneda tremendament forta. Però també recordem com no masses anys després, la pesseta va tenir unes devaluacions molt importants que de fet van venir una mica motivades per les condicions de competitivitat de la pròpia economia espanyola. Per tant ha estat, certament, una moneda que ha donat seguretat en unes èpoques i que ha tingut oscil·lacions en d'altres.

Jo crec que, en aquest moment, el fet d'estar sota el paraigües de l'euro ens dóna una seguretat que nosaltres hem d'apreciar com una cosa positiva. Molta gent del nostre país es pregunta avui com estariem si, en les circumstàncies internacionals que han viscut en aquests últims quatre o cinc anys de tota mena o les que viuen en aquest moment, avui no estiguéssim aixoplugats sota el paraigües d'una moneda com l'euro, una moneda que, a més, ens dóna una cosa que crec que és molt important per a la nostra economia: transparència en mercats més amplis, la qual cosa també és molt important ja que això és un estímul per a la competitivitat.

Millorar la competitivitat

Aquest és un tema que, tant a Catalunya com a Espanya, crec que interessa especialment i està provat i demostrat que, quan tenim estímuls importants per millorar la nostra competitivitat, som capaços de reaccionar i així ho demostra la història d'obertura del nostre país vers el món. Per tant, en aquest sentit també això pot ser clarament positiu i, a més a més, crec que té una altra avantatge clara i és que, al disminuir el risc del tipus de canvi, hi ha menys especulació i menys risc en el tipus de canvi, cosa que d'una forma o d'una altra enganxa bé amb el nostre caràcter, fomentat no en aquell que espera un cop de sort o un guany ràpid, sinó en l'habilitat i

en l'esforç continuat; crec, en aquest sentit, que a Catalunya li interessa fomentar, en l'àmbit econòmic, aquesta cultura de l'esforç perquè és on nosaltres podem tenir clarament un avantatge diferencial.

Res més, simplement agrair a la Societat Catalana d'Economia, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, aquest esforç que heu fet per recordar la figura d'una persona que, com s'ha dit, va ser clau, no una persona qualsevol, sinó innovadora i que, com també hem vist en el seu moment, es va avançar no uns anys sinó moltes dècades al que després havia de passar. I quan una persona, que a més a més és nascuda a Catalunya, té aquest historial, em sembla que es mereix aquest homenatge i tots els que si li faran d'aquí fins al proper mes de desembre.